

ΘΕΜΑ Α

- A1. δ.** (το H ανάγεται από A.O.=+1 στο H₂S σε A.O.=0 στο H₂)
A2. δ.
A3. β.
A4. γ.
A5. α.

ΘΕΜΑ Β

B1.α. ΛΑΘΟΣ Ο ορισμός «οξειδωση είναι η αύξηση του αριθμού οξειδωσης» είναι γενικότερος, επειδή περιλαμβάνει και την περίπτωση της φαινομενικής αποβολής ηλεκτρονίων.

β. ΛΑΘΟΣ Η θεωρία της προσρόφησης εξηγεί ικανοποιητικά την καταλυτική δράση των στερεών, και ειδικότερα των μετάλλων σε λεπτό διαμερισμό ή σε σπογγώδη μορφή, σε αντιδράσεις μεταξύ υγρών ή, κυρίως, αερίων (ετερογενής κατάλυση). Στη συγκεκριμένη αντίδραση ο καταλύτης και τα αντιδρώντα είναι στην ίδια φάση –υδατικό διάλυμα.

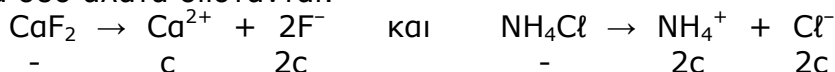
γ. ΛΑΘΟΣ Το HNO₃ είναι ισχυρό οξύ, επομένως ο βαθμός ιοντισμού του σε αραιά υδατικά διαλύματα είναι α=1 ανεξάρτητα από τη συγκέντρωση του διαλύματος.

δ. ΛΑΘΟΣ Το Li είναι μέταλλο και το H στις ενώσεις του με μέταλλα έχει αριθμό οξειδωσης -1.

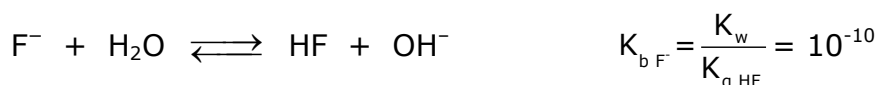
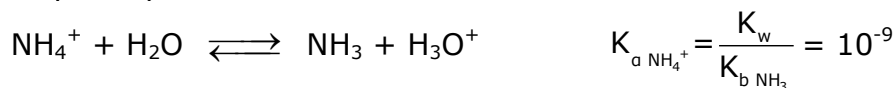
B2. Κατά την πραγματοποίηση μιας αντίδρασης, με την πάροδο του χρόνου μειώνονται οι συγκεντρώσεις των αντιδρώντων, οπότε μειώνεται και ο ρυθμός των αποτελεσματικών συγκρούσεων, δηλαδή η ταχύτητα της αντίδρασης. Η συγκεκριμένη αντίδραση καταλύεται από τα ιόντα Mn²⁺, δηλαδή το MnSO₄ που σχηματίζεται (αυτοκατάλυση). Έτσι, στην αρχή η συγκέντρωση των ιόντων MnO₄⁻, δηλαδή του αντιδρώντος KMnO₄, μειώνεται με μικρή ταχύτητα, μόλις όμως σχηματιστεί η απαραίτητη ποσότητα Mn²⁺, το φαινόμενο επιταχύνεται σημαντικά και έχουμε απότομη μείωση της συγκέντρωσης των MnO₄⁻.

B3. α - 4 , β - 5 , γ - 1 , δ - 3

B4. Τα δύο άλατα διίστανται:

Δηλαδή το διάλυμα περιέχει το ασθενές οξύ NH₄⁺ και την ασθενή βάση F⁻ σε ίσες συγκεντρώσεις:

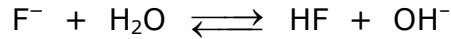
Είναι $K_{\text{a NH}_4^+} > K_{\text{b F}^-}$, επομένως το διάλυμα είναι όξινο.

B5. ΣΩΣΤΟ το β. (ογκομέτρηση διαλύματος HF με πρότυπο διάλυμα KOH)

Η καμπύλη είναι αύξουσα, επομένως πρόκειται για αλκαλιμετρία –ογκομέτρηση διαλύματος οξέος με πρότυπο διάλυμα βάσης. Έτσι απορρίπτονται τα (γ) και (δ).

Η ογκομέτρηση (α) απορρίπτεται, γιατί στο ισοδύναμο σημείο το διάλυμα περιέχει το άλας KNO_3 , επομένως θα έχει $\text{pH}=7$, αφού τα ιόντα K^+ και NO_3^- δεν αντιδρούν με το νερό (προέρχονται από την ισχυρή βάση KOH και το ισχυρό οξύ HNO_3 αντίστοιχα).

Στην ογκομέτρηση (β): Στο ισοδύναμο σημείο το διάλυμα περιέχει το άλας KF. Το κατιόν K^+ δεν αντιδρά με το νερό, αφού προέρχεται από ισχυρή βάση. Αντίθετα, το ανιόν F^- αντιδρά, ως συζυγής βάση του ασθενούς οξέος HF:

Επομένως, το διάλυμα στο ισοδύναμο σημείο έχει $\text{pH}>7$.

ΘΕΜΑ Γ

Γ1.α) Η καμπύλη αντιστοιχεί στο αντιδρών Α.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ: Καταρχάς, η καμπύλη αντιστοιχεί σε αντιδρών του οποίου η συγκέντρωση μειώνεται με τον χρόνο. Αν είναι x ο συντελεστής του συγκεκριμένου αντιδρώντος, τότε θα ισχύει $v = -\frac{1}{x} \frac{\Delta c}{\Delta t}$.

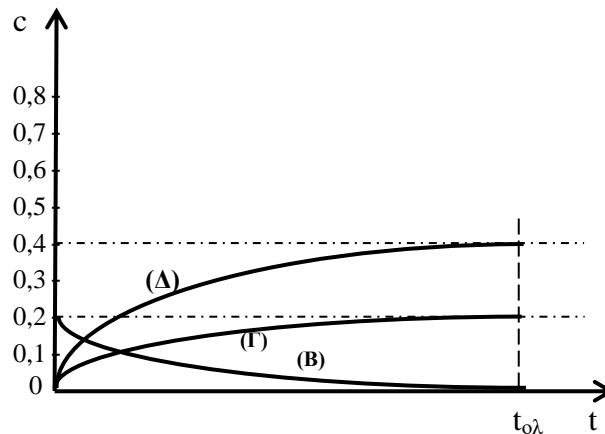
$$\text{Αντικαθιστώντας προκύπτει: } 0,001 = -\frac{1}{x} \cdot \frac{-0,6}{200} \Rightarrow x=3$$

Επομένως η καμπύλη αντιστοιχεί στο αντιδρών Α, του οποίου ο στοιχειομετρικός συντελεστής είναι 3.

β) Μια μονόδρομη (ποσοτική) αντίδραση τελειώνει, όταν ένα τουλάχιστον από τα αντιδρώντα εξαντληθεί. Εφόσον το Α περισσεύει στο τέλος της αντίδρασης, πρέπει το Β να αντιδρά πλήρως. Έτσι, προκύπτει ο πίνακας:

	3 A(g)	$+ \text{ B(g)}$	$\rightarrow$	$\Gamma(\text{g})$	$+ 2 \Delta(\text{g})$
Αρχικά (M)	0,7	0,2		-	-
Μεταβολή (M)	-0,6	-0,2		+0,2	+0,4
Τελικά (M)	0,1	-		0,2	0,4

Επομένως, οι καμπύλες αντίδρασης για τα Β, Γ και Δ είναι:

ΘΕΜΑ Δ

Δ1.α) Εφόσον στη Χ.Ι. περιέχονται 2 mol COCl_2 , συμπεραίνουμε ότι αντέδρασαν 2 mol CO. Οπότε:

	$\text{CO(g)} + \text{Cl}_2(\text{g}) \rightleftharpoons \text{COCl}_2(\text{g})$		
Αρχικά (mol)	5	6	-
Μεταβολή (mol)	-2	-2	+2
Ισορροπία (mol)	3	4	2

Αν η αντίδραση ήταν μονόδρομη θα παράγονταν 5 mol COCl_2 , ενώ εδώ παράχθηκαν 2 mol COCl_2 . Έτσι, η απόδοση είναι:

$$\alpha = \frac{\text{πρακτικό ποσό COCl}_2}{\text{θεωρητικό ποσό COCl}_2} = \frac{2}{5} = 0,4 \text{ ή } \mathbf{40\%}$$

$$\text{Στη Χ.Ι. είναι } K_c = \frac{[\text{COCl}_2]}{[\text{CO}][\text{Cl}_2]} = \frac{\frac{2}{3}}{\frac{3}{3} \cdot \frac{4}{3}} = \mathbf{0,5} \text{ σε θερμοκρασία } \theta.$$

β) Έστω ότι πρέπει να προστεθούν x mol CO. Με την προσθήκη ποσότητας CO η ισορροπία μετατοπίζεται προς τα δεξιά και παράγονται ακόμα 2 mol COCl_2 . Οπότε:

	$\text{CO(g)} + \text{Cl}_2(\text{g}) \rightleftharpoons \text{COCl}_2(\text{g})$		
Αρχικά (mol)	x+3	4	2
Μεταβολή (mol)	-2	-2	+2
Νέα Ισορροπία (mol)	x+1	2	4

Στη νέα θέση ισορροπίας είναι και πάλι $K_c=0,5$, αφού η θερμοκρασία παραμένει σταθερή.

$$\text{Αντικαθιστώντας στη σχέση } K_c = \frac{[\text{COCl}_2]}{[\text{CO}][\text{Cl}_2]} \text{ προκύπτει } 0,5 = \frac{\frac{4}{3}}{\frac{x+1}{3} \cdot \frac{2}{3}} \text{ και τελικά}$$

x=11. Δηλαδή πρέπει να προστεθούν **11 mol CO**.

Από την αρχική κατάσταση μέχρι τη «Νέα ισορροπία» παράχθηκαν συνολικά 4 mol COCl_2 .

Για τον υπολογισμό της θεωρητικής ποσότητας COCl_2 , πρέπει να βρούμε τις συνολικές ποσότητες αντιδρώντων που χρησιμοποιήθηκαν μέχρι την τελική ισορροπία. Χρησιμοποιήθηκαν συνολικά $5+11=16$ mol CO και 6 mol Cl_2 , οπότε, αν η αντίδραση ήταν μονόδρομη, θα παράγονταν 6 mol COCl_2 .

$$\text{Επομένως, η νέα απόδοση είναι } \alpha' = \frac{\text{πρακτικό ποσό COCl}_2}{\text{θεωρητικό ποσό COCl}_2} = \frac{4}{6} = \frac{2}{3} \text{ ή } \approx \mathbf{67\%}$$

Δ2.α) Το χλώριο (Cl) είναι το στοιχείο που οξειδώνεται και ανάγεται στην αντίδραση αυτή. Συγκεκριμένα, ένα άτομο Cl οξειδώνεται από A.O.=0 στο Cl₂ σε A.O.=+1 στο NaClO και ένα άτομο Cl ανάγεται από A.O.=0 στο Cl₂ σε A.O.=-1 στο NaCl.

β) Έστω c η συγκέντρωση του διαλύματος Y1: NaOH → Na⁺ + OH⁻
- c c

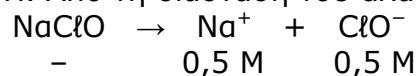
Είναι pH=14 ⇒ pOH=0 ⇒ [OH⁻]=1 M, οπότε και η c = 1 M.

Στα 12 L του Y1 περιέχονται n=c·V= 12 mol NaOH. Η ποσότητα αυτή αντιδρά πλήρως με τα 6 mol Cl₂: Cl₂ + 2NaOH → NaCl + NaClO + H₂O

Παράγονται 6 mol NaCl και 6 mol NaClO, οπότε στο τελικό διάλυμα όγκου 12 L οι συγκεντρώσεις των δύο ουσιών είναι:

$$c_{\text{NaCl}} = c_{\text{NaClO}} = \frac{6 \text{ mol}}{12 \text{ L}} = 0,5 \text{ M}$$

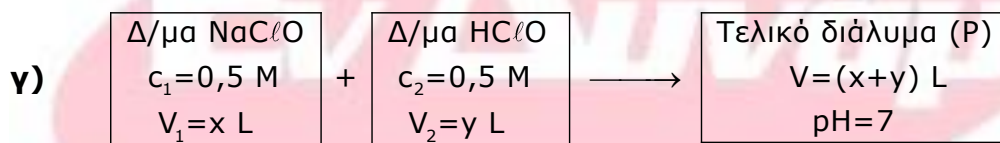
Το NaCl δεν επηρεάζει το pH. Από τη διάσπαση του άλατος NaClO προκύπτει:

Μόνο το ανιόν ClO⁻ αντιδρά με το νερό: ClO⁻ + H₂O ⇌ HClO + OH⁻
0,5-φ φ φ (M)

Στην ισορροπία $K_{\text{b ClO}^-} = \frac{K_w}{K_{\text{a HClO}}} = \frac{[\text{HClO}][\text{OH}^-]}{[\text{ClO}^-]} \Rightarrow \frac{10^{-6}}{5} \approx \frac{\varphi^2}{0,5} \Rightarrow \varphi = 10^{-3,5} = [\text{OH}^-]$

Άρα pOH = -log 10^{-3,5} = 3,5 και **pH = 10,5**.

Οι ποσότητες των δύο ουσιών στα αρχικά τους διαλύματα είναι:

$$n_{\text{NaClO}} = c_1 V_1 = 0,5x \text{ mol} \quad \text{και} \quad n_{\text{HClO}} = c_2 V_2 = 0,5y \text{ mol}$$

Οι ίδιες ποσότητες περιέχονται και στο τελικό διάλυμα (P) όγκου V=(x+y)L. Έτσι, στο διάλυμα αυτό οι συγκεντρώσεις των δύο ουσιών είναι:

$$\text{NaClO} \quad c_1' = \frac{0,5x \text{ mol}}{(x+y) \text{ L}} = \frac{0,5x}{x+y} \text{ M} \quad \text{και} \quad \text{HClO} \quad c_2' = \frac{0,5y \text{ mol}}{(x+y) \text{ L}} = \frac{0,5y}{x+y} \text{ M}$$

Από τη διάσπαση του NaClO προκύπτει: NaClO → Na⁺ + ClO⁻
- c₁' c₁'

Δηλαδή το ρυθμιστικό διάλυμα P περιέχει:

- το ασθενές οξύ **HClO** σε συγκέντρωση **c_{οξ} = c₂'** και

- τη συζυγή του βάση **ClO⁻** σε συγκέντρωση **c_β = c₁'**

$$\text{Είναι: } [\text{H}_3\text{O}^+] = K_a \cdot \frac{c_{\text{οξ}}}{c_{\text{β}}} \Rightarrow 10^{-7} = 5 \cdot 10^{-8} \frac{0,5y}{0,5x} \Rightarrow \frac{x}{y} = \frac{1}{2}$$

Δηλαδή τα διαλύματα πρέπει να αναμιχθούν με αναλογία όγκων 1:2.

Δ3.α. Στο ισοδύναμο σημείο η εξουδετέρωση είναι πλήρης:

Δηλαδή το διάλυμα περιέχει μόνο το άλας HCOONa, από τη διάσταση του οποίου προκύπτουν τα ιόντα Na^+ και HCOO^- σε ίσες συγκεντρώσεις.

Μόνο το ανιόν HCOO^- αντιδρά με το νερό: $\text{HCOO}^- + \text{H}_2\text{O} \rightleftharpoons \text{HCOOH} + \text{OH}^-$

Δηλαδή, το διάλυμα στο ισοδύναμο σημείο είναι αλκαλικό: $\text{pH} > 7$ στους 25°C

Επομένως ο δείκτης «ερυθρό του μεθυλίου» είναι ακατάλληλος για την ογκομέτρηση αυτή, καθώς η περιοχή αλλαγής χρώματος (pH : 4,5-6,5) δεν περιλαμβάνει την τιμή του pH στο ισοδύναμο σημείο.

β. Η καμπύλη ογκομέτρησης είναι αύξουσα, καθώς προσθέτουμε πρότυπο διάλυμα βάσης σε διάλυμα οξέος (αλκαλιμετρία), με συνέπεια το pH να αυξάνεται. Το pH στο ισοδύναμο σημείο είναι > 7 .

Ο φοιτητής που χρησιμοποιεί «ερυθρό του μεθυλίου» (pH : 4,5-6,5), θα δει αλλαγή χρώματος όταν το pH του ογκομετρούμενου διαλύματος θα έχει φτάσει στην περιοχή pH μεταξύ 4,5 και 6,5, δηλαδή πριν το ισοδύναμο σημείο. Έτσι, θα διακόψει την ογκομέτρηση νωρίτερα, οπότε θα μετρήσει μικρότερο όγκο πρότυπου διαλύματος, με συνέπεια να υπολογίσει και μικρότερη c από τη σωστή για το ογκομετρούμενο διάλυμα.

